

BOSNA-HERSEK’TE YÜRÜTÜLEN “TERCİHİM TÜRKÇE PROJESİ”NE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Araştırma Makalesi

Kübra ÇELİK* / Mediha MANGIR**

Geliş Tarihi: 12.11.2023 | Kabul Tarihi: 05.12.2023 | Yayın Tarihi: 25.12.2023

Özet: Türkiye’de yaşanan ekonomik, askeri, sosyal, kültürel vb. gelişmeler, yabancıların Türk kültürü ve diline ilgisini arttırmaktadır. Bu nedenle son yıllarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları hız kazanmıştır. Bu doğrultuda Bosna-Hersek’te de Türk kültürünün tanıtılması ve Türkçenin öğretilmesi amacıyla “Tercihim Türkçe Projesi” uygulanmaya başlamıştır. Bugün Bosna-Hersek’te, yaklaşık 7000 öğrenciye Türkçe, seçmeli ya da zorunlu yabancı dil dersi kapsamında farklı kademelerdeki okullarda öğretilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Yunus Emre Enstitüsünün Bosna-Hersek’te yürüttüğü “Tercihim Türkçe Projesi”ne ilişkin öğretmenlerin görüşlerini değerlendirmektir. Çalışmada projenin ihtiyaca cevap verip vermediği, öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve teknikler vb. çeşitli problemlere cevap aranmıştır. Çalışma grubu Bosna-Hersek’in farklı bölgelerinde, farklı kademelerde Türkçe derslerini yöneten 30 öğretmenden oluşmaktadır. Projeye ilgili öğretmen görüşlerini ortaya koyan bu çalışma anket ve doküman incelemesi teknikleriyle yürütülmüştür. Evreni temsil eden öğretmenler random yöntemle belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, öğretmen görüşlerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anketten yararlanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda, öğretmenler bu proje ile Boşnak ve Türk çocuklar arasında bağ kurulduğunu ifade etmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, “Tercihim Türkçe Projesi”nin Bosna-Hersek’te kalıcılığı için tüm kurumlarca desteklenmesi, proje kapsamında öğretmenlerin sık aralıklarla hizmet içi eğitimlere alınması, kardeş okul projeleriyle öğrenci hareketliliğinin artırılması ve proje kapsamında öğrencilere sunulan etkinliklerin çeşitlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Tercihim Türkçe Projesi, Bosna-Hersek.

EVALUATION OF TEACHERS' OPINIONS ON THE "MY CHOICE IS TURKISH PROJECT" CONDUCTED IN BOSNIA-HERZEGOVINA

Research Article

Received: 12.11.2023 | Accepted: 05.12.2023 | Published: 25.12.2023

Abstract: Economic, military, social, cultural developments in Turkey increase the interest of foreigners in Turkish culture and language. For this reason, studies on teaching Turkish as a foreign language have gained momentum in recent years. In this respect, "My Choice is Turkish Project" has started to be implemented in Bosnia-Herzegovina in order to promote Turkish culture and teach Turkish. Today, in Bosnia-Herzegovina, approximately 7000 students are taught Turkish in schools at different levels as part of an elective or compulsory foreign language course. The purpose of this

¹ Bu çalışma Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde hazırlanan “Bosna-Hersek'te yürütülen ‘Tercihim Türkçe Projesi’ne ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi” adlı tezden hareketle üretilmiştir.

* Bilim Uzmanı; 88kubracelik@gmail.com 0000-0002-3478-0151

** Dr. Öğr. Üyesi; Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, mediha.mangir@omu.edu.tr 0000-0001-9455-7042

study is to evaluate the opinions of teachers regarding "My Choice is Turkish Project" carried out by Yunus Emre Institute in Bosnia-Herzegovina. Whether the project meets the needs, and whether the methods and techniques used by teachers are effective or not are some of the questions that the study tries to answer. The working group consists of 30 teachers who teach Turkish lessons at different levels in different regions of Bosnia-Herzegovina. This study, which reveals teachers' opinions about the project, was conducted using survey and document review techniques. The participants of the study were determined randomly. A personal information form, a semi-structured interview form and a survey developed by the researcher to determine teachers' opinions were used as data collection tools. Descriptive statistical techniques were used to analyze the data. As a result of the study, teachers stated that a bond was established between Bosnian and Turkish children with this project. In line with the results obtained from the study, it is recommended that "My Choice is Turkish Project" should be supported by all institutions for its permanence in Bosnia-Herzegovina, teachers should receive in-service training at frequent intervals within the scope of the project, student mobility should be increased with sister school projects and the activities offered to students within the scope of the project should be diversified.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, My Choice is Turkish Project, Bosnia-Herzegovina.

Giriş

Kaşgarlı Mahmut'un yazdığı Divan-ı Lügati't Türk ile başlayan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreci, 21. yüzyılda ekonomik, siyasi, kültürel, askeri, göç vb. pek çok sebeple önem kazanmıştır. Farklı coğrafyalarda yaşayan insanlar için ana dili dışında yeni bir dil öğrenmek artık ihtiyaç haline gelmiştir. Bugün yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi faaliyetleri, özel eğitim kurumlarının ve üniversitelerin dil öğretim merkezleri, Yunus Emre Enstitüleri ve üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde etkin şekilde yürütülmektedir.

Yurt dışında, özellikle de Balkan coğrafyasında Türkçeye ilgi oldukça yoğundur. Bu coğrafyada ise Bosna-Hersek, Türkçeyi öğrenmeye ve öğretmeye yönelik çalışmalarda öne çıkmaktadır. Doğusunda Sırbistan; batı, kuzey ve güneyinde Hırvatistan; güneydoğusunda ise Karadağ bulunan Bosna-Hersek 10 kantondan (eyalet) oluşur ve başkenti Saraybosna'dır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeye gelişiyle, Boşnaklar Türkçeyle ve Osmanlı eğitim kurumlarıyla resmî olarak tanışmışlardır. Bu eğitim kurumlarından en çok bilinenleri, Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey, Tuzla'daki Behram Bey ve Travnik'teki Elçi İbrahim Bey medreseleridir (Çelik, 2021, s.110).

19. yüzyıldan itibaren Bosna-Hersek'te Türkçe artık yaygın bir biçimde konuşulur. 1878'de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu hâkimiyetiyle öğrenciler okullarda Türkçe derslerden sorumlu tutulmuştur. Türkçe gazetelerin basılması ve Türkçe dersler okutulmasına rağmen, Bosna-Hersek'te Avusturya-Macaristan İmparatorluğu döneminde Türkçe kullanımının yavaş yavaş daralmasına engel olunamamıştır. Bu durumun başat sebebi ise, Boşnakça yazımında Osmanlı Türkçesi, Latin ve Kiril harflerinin, yani üç farklı alfabenin birlikte kullanılmasıdır (Geçer, 2009, s.12).

Günümüzde TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Koleji gibi Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı kurum ve kuruluşlar gerek Balkan coğrafyasında gerekse Bosna-Hersek'te faaliyetlerine devam etmektedir.

1. Yunus Emre Enstitüsü ve Tercihim Türkçe Projesi

Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimini yurt içinde Yunus Emre Enstitüsünün yanı sıra üniversitelerin bünyesindeki Türkçe öğretim merkezleri ve bazı özel dil kursları; yurt dışında ise üniversitelerde kurulan Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri, Türkoloji bölümleriyle Yunus Emre Enstitüsü yürütür.

Yunus Emre Vakfı, Türk kültür mirasını, Türk dilini ve sanatını dünyaya tanıtmak amacıyla 2007 yılında 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfıdır. Yunus Emre Enstitüsü ise vakfa bağlı olarak kanunun amaçlarını gerçekleştirmek için yurt dışında açtığı merkezlerle yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarını sürdürürken kültürel ve sanatsal faaliyetler de yürütmektedir. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışında 58 kültür merkezi bulunur. Enstitünün, merkezi Türkiye'de olmak üzere; ABD, Afganistan, Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Avustralya, Azerbaycan, Belçika, Bahreyn, Bosna-Hersek, Cezayir, Fas, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Gürcistan, Hollanda, Hırvatistan, İngiltere, İran, İtalya, İspanya, Japonya, Karadağ, Katar, Kazakistan, KKTC, Kosova, Lübnan, Macaristan, Makedonya, Malezya, Meksika, Moldova, Mısır, Pakistan, Polonya, Romanya, Rusya Federasyonu, Senegal, Sudan, Sırbistan, Somali, Sırbistan, Ukrayna, Tunus, Ürdün, Suriye ülkelerinde pek çok şehirde kültür merkezi mevcuttur (YEE, 2021).

Bosna-Hersek'teki ilk kültür merkezini 17 Ekim 2009 tarihinde Saraybosna'da açan Yunus Emre Enstitüsü iki ülke arasındaki kardeşlik bağına daha da pekiştirmiştir. Bunun yanı sıra Saraybosna kültür merkezinin önemli özelliği, Yunus Emre Enstitüsünün yurtdışında açılan ilk merkezi olmasıdır. Saraybosna'nın ardından ikinci merkez ise 9 Ekim 2011 tarihinde Fojinica şehrinde faaliyete girmiştir. Tarihi açıdan da hem Türkler hem de Bosna'daki Katolikler için sembolik bir şehir olan Fojinica'da, Fatih Sultan Mehmet'in Bosna'yı fethinden sonra ülkedeki Fransisken rahiplere özgürlük sağladığı "Ahitname" de 557 yıldır Fransisken Katolik Kilisesi'nde muhafaza edilmektedir. Bosna-Hersek'teki üçüncü merkez ise 2014 yılında Hersek bölgesi sınırları dâhilinde bulunan Mostar şehrinde hizmete sunulmuştur (Çelik, 2021, s.113-114).

Vizyonu; kültür, sanat ve yabancılara Türkçe öğretimi ana başlıkları altında dünyanın birçok ülkesinde gerçekleştirilecek faaliyetler ve oluşturulacak iş birlikleri ile dünya toplumlarının Türkiye'yi daha yakından ve doğru kaynaklardan tanımasını sağlamak olan Yunus Emre Enstitüsü, Bosna-Hersek Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yaparak "Tercihim Türkçe Projesi"ni uygulamaya koyar. 31 Ekim 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Saraybosna Büyükelçiliği'nde Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Şeref ATEŞ'in de katılımlarıyla imzalanan protokol ile Türkçe öğretimi yalnızca açılan

Türk kültür merkezlerinde değil devlet okullarında da seçmeli yabancı dil olarak verilmeye başlar (www.yee.org.tr).

“Tercihim Türkçe Projesi” kapsamında 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Bosna-Hersek genelinde 7 kantonda 150 okulda 8552 öğrenci, haftada 2 saat olmak üzere Türkçe dersi alma imkânı bulur (Çangal ve Göktaş, 2019, s.275). Türkçe derslerine giren Bosna-Hersekli öğretmenler ülkede bulunan beş farklı üniversitenin Türkoloji bölümlerinden mezun olurlar.

2020-2021 eğitim-öğretim yılında Tercihim Türkçe Projesi kapsamında Bosna-Hersek kantonlarının genelinde 156 okulda 6903 öğrenci Türkçe dersini seçmiştir. Ayrıca bu okullarda 92 Türkçe öğretmeni görev yapmaktadır (Çelik, 2021, s.115).

İş imkânlarının sınırlı olduğu Bosna-Hersek için Türkçe öğrenmek, geleceğe yönelik potansiyel bir fırsat olarak düşünülebilir. Dolayısıyla “Tercihim Türkçe Projesi” sayesinde erken yaşlarda tanışma fırsatı buldukları Türkçeyi ileri yaş dönemlerinde, hatta yükseköğretim seviyesinde öğrenmek Bosna-Hersekli için büyük önem taşır. Özellikle öğrencilerin Türkiye’deki burslardan yararlanarak Türkiye’de eğitim almalarını ve alanlarında uzman bireyler olarak ülkelerine geri dönüp hizmet etmelerini sağlamak da projenin uzun vadede öngörülebilir getirisi (Yılmaz ve Çangal, 2018, s.74).Tercihim Türkçe Projesi, Türkiye ve Türkçe ile sevgi bağı derin olan, projenin ilk adımı atılan Bosna-Hersek dışında da dünya çapında farklı ülkelerde uygulanmalı, özellikle çocukların erken yaşta Türk kültürü ve Türkçeyle tanışması sağlanmalıdır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Yunus Emre Enstitüsü’nün Bosna-Hersek’te yürütmekte olduğu “Tercihim Türkçe Projesi”ne ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırma, tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişten günümüze varlığını hâlihazırda sürdüren durumları var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2011, s.77).

2.2. Evren-Örneklem

“Tercihim Türkçe Projesi” kapsamında, Bosna-Hersek genelinde 156 okulda yaklaşık 7000 öğrenci Türkçe öğrenmektedir. Bu okullarda yaklaşık 100 öğretmen Türkçe öğretmek üzere görev almaktadır. Araştırma kapsamında örneklem olarak, random yöntemle ülke genelinden 30 öğretmen seçilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir:

Tablo 1.
Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlere Ait Bilgiler

	Cinsiyet	Yaş	Mezun olunan üniversite	Tecrübe	Çalıştığı Kanton
K1	Kadın	24	Zenica Üniversitesi	3	Zeničko-dobojski
K2	Kadın	25	Zenica Üniversitesi	3	Zeničko-dobojski
K3	Kadın	25	Zenica Üniversitesi	2	Srednjo bosanski
K4	Kadın	24	Saraybosna Üniversitesi	2	Srednjo bosanski
K5	Kadın	25	Saraybosna Üniversitesi	2	Zeničko-dobojski
K6	Kadın	34	Tuzla Üniversitesi	6	Tuzlanski
K7	Kadın	36	Tuzla Üniversitesi	3	Tuzlanski
K8	Kadın	35	Tuzla Üniversitesi	3	Tuzlanski
K9	Kadın	35	Saraybosna Üniversitesi	4	Sarajevo
K10	Kadın	35	Zenica Üniversitesi	9	Zeničko-dobojski
K11	Kadın	27	Zenica Üniversitesi	4	Srednjo bosanski
K12	Kadın	31	Zenica Üniversitesi	8	Sarajevo
K13	Erkek	33	Tuzla Üniversitesi	6	Hersek-Neretva
K14	Kadın	39	Tuzla Üniversitesi	6	Tuzlanski
K15	Kadın	26	Saraybosna Üniversitesi	3	Srednjo bosanski
K16	Kadın	26	Mostar Cemal Biyediç Üniversitesi	3	Hersek-Neretva
K17	Kadın	34	Zenica Üniversitesi	8	Zeničko-dobojski
K18	Kadın	25	Saraybosna Üniversitesi	3	Zeničko-dobojski
K19	Kadın	26	Saraybosna Üniversitesi	1	Una-Sana
K20	Kadın	23	Zenica Üniversitesi	2	Srednjo bosanski
K21	Kadın	31	Saraybosna Üniversitesi	7	Zeničko-dobojski
K22	Kadın	30	Zenica Üniversitesi	4	Srednjo bosanski
K23	Kadın	33	Tuzla Üniversitesi	5	Tuzlanski
K24	Kadın	25	Mostar Cemal Biyediç Üniversitesi	2	Hersek Neretva
K25	Kadın	32	Tuzla Üniversitesi	5	Hersek Neretva
K26	Erkek	33	Tuzla Üniversitesi	5	Hersek Neretva
K27	Erkek	35	Tuzla Üniversitesi	6	Hersek Neretva
K28	Kadın	32	Tuzla Üniversitesi	5	Hersek Neretva
K29	Kadın	31	Saraybosna Üniversitesi	8	Bosna Podrinje
K30	Kadın	29	Mostar Cemal Biyediç Üniversitesi	6	Hersek Neretva

Tablo 1'e göre katılımcıların %33'ü (n= 10) Tuzla Üniversitesi, %30'u (n= 9) Zenica Üniversitesi, %27'si (n= 8) Saraybosna Üniversitesi, %10'u (n= 3) Mostar Cemal Biyediç Üniversitesi mezunudur. Katılımcıların %90'ı (n= 27) kadın, %10'u (n= 3) ise erkektir. Katılımcıların %27'si (n= 8) Hersek Neretva, %23'ü (n= 7) Zeničko dobojski, %20'si (n= 6) Srednjo bosanski, %17'si (n= 5) Tuzlanski, %7'si (n= 2) Sarajevo, %3'ü (n= 1) Una Sana ve diğer %3'ü (n= 1) de Bosna podrinje kantonlarında görev yapmaktadır. Katılımcıların %20'si (n= 6) 1-2 yıl aralığında, %33'ü (n= 10) 3-4 yıl aralığında, %30'u (n= 9) 5-6 yıl aralığında ve %17'si (n= 5) 7 yıl ve üzerinde bir deneyime sahiptir. Katılımcıların %40'ı (n=12) 23-27 yaş aralığında, %23'ü (n= 7) 28-32 yaş aralığında ve %37'si (n= 11) 33 ve üstü yaşıdadır.

2.3. Verilerin Analizi ve Veri Toplama Araçları

"Tercihim Türkçe Projesi" ile ilgili öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışma olup, anket ve doküman

incelemesi teknikleriyle yürütülmüştür. Ayrıca öğretmenlerle yüz yüze görüşülmüş ve kendilerine açık uçlu görüşme formu verilmiştir. Çalışmanın evrenini Bosna-Hersek'te "Tercihim Türkçe Projesi" kapsamında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Evreni temsil edebilecek nitelikte öğretmenler random yöntemle belirlenmiştir. Çalışmanın verileri bizzat araştırmacı tarafından toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizinde, formlarda yer alan maddelerin frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

3. Bulgular

3.1. "Tercihim Türkçe Projesi"ne İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Analizi

3.1.1. Öğretmenlerin Tercihim Türkçe Projesi hakkındaki genel görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin Tercihim Türkçe Projesi hakkındaki genel görüşleri incelendiğinde oldukça olumlu düşüncelere sahip oldukları görülür. K5, K6, K8, K21, K22, K30 kodlu öğretmenler bu projenin Bosna Hersek genelinde yeni ve farklı bir proje olduğunu vurgularken K4, K13, K15, K16 kodlu öğretmenler bu proje sayesinde iş sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. K1, K2, K7, K18, K19, K24 kodlu öğretmenler bu proje sayesinde Türkiye ile Bosna Hersek'teki öğrenciler arasında köprü kurulduğunu, iki ülke öğrencilerinin birbirlerinin kültürlerini daha yakından tanıma fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. K3, K14, K17 ve K23 kodlu öğretmenler proje kapsamında yeteri kadar destek alamamaktan yakınmışlardır. Öğretmenlerin bu hususlardaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

K6- "Bosna Hersek'teki çocuklar için yeni ve farklı, çok iyi bir proje olduğunu düşünüyorum."

K21- "Bosna-Hersek okullarındaki en güzel ve değerli projelerden biri."

K22- "Bu proje, Türkçe öğrenen öğrencilere ve Türkçe öğretmenlerine önemli destek sağlamaktadır."

K30- "Kısa bir sürede Bosna Hersek geneline yayılan oldukça başarılı bir proje. Devam etmesini umuyorum."

K4- "Türkçe öğretmenlerine iş sahası açan önemli bir proje oldu."

K16- "Bu proje sayesinde iş sahibi oldum."

K2- "Öğrencilere ve aynı zamanda öğretmenlere Türk kültürü hakkında bilgi edinme ve Türk kültürünü yakından tanıma fırsatı verdiği için çok verimli bir proje olduğunu düşünüyorum."

K18- “Proje sayesinde Bosna Hersek'teki okullar Türkiye'deki okullarla kardeş okul protokolleri imzaladı. Böylece her sene karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilmektedir.”

K3- “Proje kapsamındaki faaliyetlerin sayısı arttırılırsa daha iyi sonuçlar alınabilir.”

K14- “Projeyi beğeniyorum ama daha da iyi olabilir. Bazen yeterince destek alamadığımızı düşünüyorum.”

K23- “Proje kapsamındaki faaliyetlerin sayısı arttırılırsa daha iyi sonuçlar alınabilir.”

3.1.2. Öğretmenlerin proje kapsamında kendilerine verilen ders kitapları ve diğer ders materyalleri hakkındaki görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin Tercihim Türkçe Projesi kapsamında seçmeli Türkçe derslerinde kullandıkları Yunus Emre Enstitüsüne ait Yedi İklim Kitap Seti'nin yeterliğine ilişkin görüşlerinin genellikle olumlu olduğu görülür. K1, K2, K4, K5, K7, K9, K10, K11, K12, K13, K16, K18, K21, K24, K28 kodlu öğretmenler ders kitaplarının kesinlikle yeterli olduğunu düşünürken K6, K15, K19, K22, K27 kodlu öğretmenler kitapları kısmen yeterli bulduklarını söyleyerek eksik yönlerini vurgular. K3, K8, K14, K17, K20, K23 kodlu öğretmenler kitapların özellikle dil bilgisi öğretimi açısından yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin bu hususlardaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

K1- “Ders kitaplarının yeterli olduğunu düşünüyorum.”

K2- “Ders kitaplarının herhangi bir eksigi olduğunu düşünmüyorum.”

K5- “Küçük eksiklikler olsa da kitapları yeterli buluyorum.”

K6- “Başlangıç için ders kitapları yeterli. Ancak orta seviyelerde zorlanıyoruz. Dil bilgisi açısından eksiklikler var.”

K19- “Pek yeterli bulmuyorum. Özellikle dil bilgisi etkinliklerinde eksiklikler ve belirsizlikler var.”

K27- “Kitapların yenilenmesi gerektiğini düşünüyorum. Seviyeye uygun sözlük ihtiyacımız var.”

K14- “Kitaplar, dersler için yetersiz. Posterler, öğretim kartları, konular için uygun klipler ve çalışma kâğıtları hazırlanabilir.”

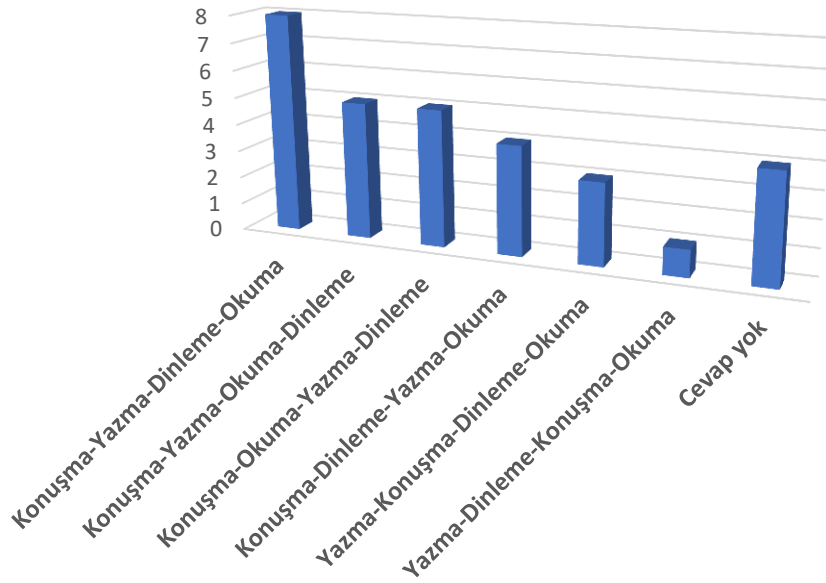
K17- “Maalesef yeterli değil. Daha fazla materyale ihtiyacımız var.”

3.1.3. Öğretmenlerin Türkçe derslerinde öğrencilere kazandırmada zorlandıkları temel dil becerilerinin sıralaması hakkındaki görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin derslerde öğrencilere kazandırmada zorlandıkları temel dil becerilerinin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) sıralamasına ilişkin görüşlerinin dağılımı Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1.

Öğretmenlerin derslerde öğrencilere kazandırmada zorlandıkları temel dil becerilerinin sıralamasına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Şekil 1’e göre öğretmenlerin %73’ü (n=22) becerilerin öğretiminde zordan kolaya doğru sıralamada ilk sıraya konuşma becerisini, %62’si (n=16) ise son sıraya okuma becerisini koymuştur. Çoğunluğun (n= 7) yaptığı sıralama ise “Konuşma-Yazma-Dinleme-Okuma” şeklindedir. 4 öğretmen bu soruyu yanıtlamamıştır. Yalnızca Türkçe öğrenirken/öğretilirken değil, yabancı dil öğrenirken en çok zorlanılan dil becerisi konuşmadır. Zira konuşma becerisinin kazanım süreci zorluklarla doludur. Okuma becerisinde hedef dile ait bir metni görüp okumak, yazma becerisinde hedef dille birkaç cümle yazmak ya da dinleme becerisinde öğrenilen dile dair konuşmalara kulak verip anlamlandırmak konuşma becerisini gerçekleştirmek kadar zor değildir. Konuşma becerisi, o ana dek öğrenilen tüm teorik bilgilerin sentezlenerek pratiğe dönüştürülmesiyle gerçekleşmektedir (Köksal ve Pestil, 2014, s.305). Dolayısıyla proje kapsamında Bosna-Hersek’teki öğrencilere Türkçe öğreten öğretmenlerin çoğunluğunun, öğretiminde en çok zorlandıkları dil becerisi olarak konuşma becerisini

göstermesi bu sebeptir. Ayrıca öğrenciler Türkçe dersleri dışında sosyal hayatta Türkçeye maruz kalmadıkları, Türkçe pratik yapabilme imkânı bulamadıkları için de konuşma becerisinde zorlanmaktadırlar.

3.1.4. Türkçe sözcüklerin sesletimi ve alfabe öğretiminde karşılaşılan zorluklara dair öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin Türkçe derslerinde sözcüklerin sesletimi ve alfabe öğretiminde benzer zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir. K1, K2, K3, K5, K6, K10, K11, K12, K13, K15, K18, K20, K24, K28 kodlu öğretmenler “ğ, ı, ü, ö” seslerinin Boşnakçada bulunmaması sebebiyle öğrencilerin bu seslerin sesletiminde zorlandıklarını ve “ğ” sesini genellikle yazmayı unuttuklarını belirtmişlerdir. K7, K8, K9, K14, K16, K22, K29 Boşnakçada olmayan ancak Türkçede olan ve aynı zamanda her iki dilde de bulunan fakat farklı yazılan sesleri öğretirken zorlandıklarını ifade etmişlerdir. K4, K17, K21, K17, K20 kodlu öğretmenler herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtmektedirler. 4 öğretmen bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğretmenlerin bu hususlardaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

- K1- “Öğrenciler, Boşnakçada olmayan harflerin (ğ, ı, ü, ö) sesletiminde zorlanıyorlar, metinlerinde ‘ğ’yi yazmayı unutuyorlar.”
- K2- “ ‘ı’ ile ‘i’ seslerini çok karıştırıyorlar. ‘ğ’yi yazmıyorlar.”
- K3- “En çok da ‘ı’ ve ‘ğ’ seslerinin öğretiminde zorlanıyoruz.”
- K10- “ ‘ü’ ve ‘ö’ seslerini çıkarmakta zorlanıyorlar.”
- K16- “Boşnakçada olmayan ve Türkçede olan, aynı zamanda iki dilde de olan ama farklı yazılan harflerin öğretiminde zorlanıyorum.”
- K29- “Ünsüz harflerde zorluk yaşıyorum.”
- K21- “Zorluk yoktur.”

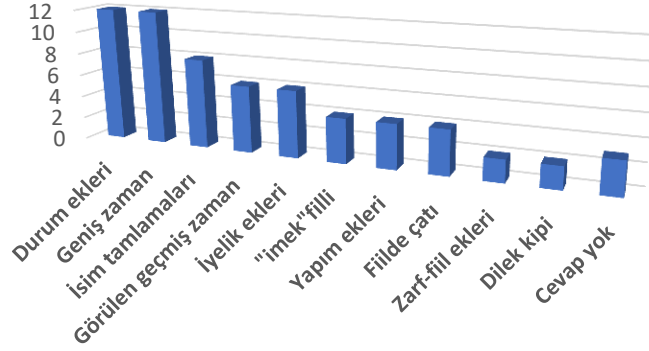
Öğrenciler yeni bir dil öğrenirken, genellikle hedef dil ile kendi ana dillerindeki kuralları ilişkilendirip kıyaslama yolunu tercih ederler. Hedef dil ile ana dili arasında farklılık gösteren kurallar öğrenilirken güçlük yaşanır. Bu araştırmada öğrencilerin, Boşnakçada bulunmayan “ğ” sesini yazmayı unuttukları ve yine Türkçede bulunan ancak Boşnakçada yer almayan “ı” ve “i” seslerinin kullanımını karıştırdıkları gözlenmiştir. Ayrıca öğretmenler öğrencilerinin “ü” ve “ö” seslerini çıkarırken zorlandıklarını da belirtmiştir.

3.1.5. Öğretmenlerin öğretiminde zorlandıkları dil bilgisi konularına dair görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin derslerde öğrencilere kazandırmada zorlandıkları dil bilgisi konularının dağılımına ilişkin görüşlerinin dağılımı Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2.

Öğretmenlerin derslerde öğrencilere kazandırmada zorlandıkları dil bilgisi konularının dağılımı

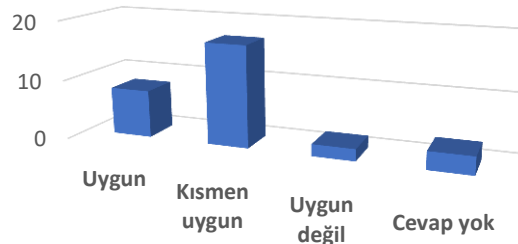
Şekil 2'ye göre öğretmenlerin %40'ı (n=12) durum ekleri ve geniş zaman kipi, %27'si (n=8) isim tamlamalarının öğretiminde zorlandığını ifade etmiştir. Boşnakçada geniş zaman tektir, Türkçedeki gibi geniş zaman ve şimdiki zaman farkı yoktur. Bu sebeple öğrenciler Türkçedeki geniş zaman kipini öğrenirken zorlanmaktadır. Geniş zaman kipini öğretirken zorlanan öğretmen sayısı, durum eklerini öğretirken zorlanan öğretmen sayısına eşittir. Yalnızca Türkçe öğrenen Boşnakların değil, diğer milletlerden öğrencilerin de durum eklerini öğrenirken zorlandığı alan yazındaki diğer çalışmalardan bilinmektedir. Bu konuların dışında öğretmenler görülen geçmiş zaman, iyelik ekleri, "imek" ek-fiili, yapım ekleri, fiilde çatı, zarf-fiil ekleri ve dilek kipinin öğretiminde zorlandıklarını belirtmişlerdir. 3 kişi ise bu soruya yanıt vermemiştir.

3.1.6. Tercihim Türkçe Projesi Kapsamında Derslerde Kullanılan Haydi Türkçe Öğrenelim (HTÖ) setindeki metinlerin öğrenci düzeylerine uygunluğuna dair öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin derslerde kullandıkları HTÖ setindeki metinlerin öğrenci düzeylerine uygunluğuna ilişkin görüşlerinin dağılımı Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3.

Öğretmenlerin derslerde öğrencilere kazandırmada zorlandıkları dil bilgisi konularının dağılımı

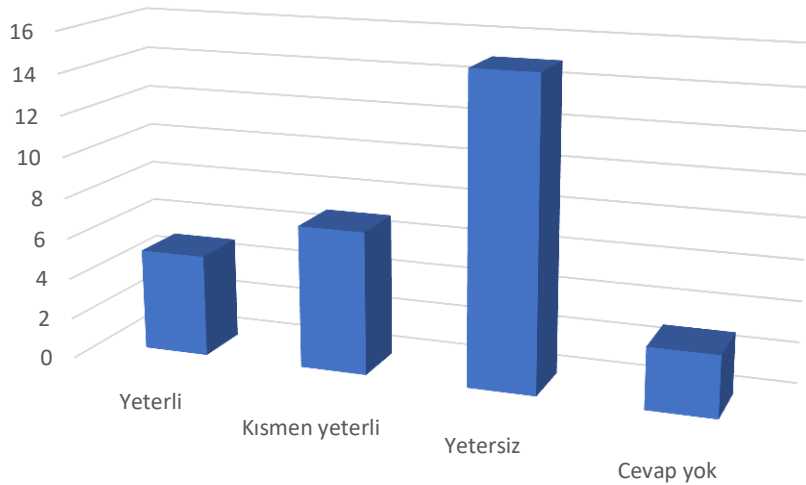
Şekil 3'e göre öğretmenlerin %27'si (n=8) HTÖ setindeki metinlerin öğrencilerin düzeyine uygun, %56'sı (n= 17) ise kısmen uygun olduğunu ifade etmiştir. Setteki metinlerin öğrencilerin düzeyine uygun olmadığını belirtenlerin oranı ise %7'dir (n= 2). Metinlerin kısmen uygun olduğunu ifade eden öğretmenler özellikle HTÖ 3 ve HTÖ 4'teki metin sayılarının fazla olduğunu ve metinlerin çok uzun olduğunu belirtmişlerdir. Bu düşünceye paralel olarak bazı metinlerin sadeleştirilmeye ihtiyacı olduğunu ve ilkökul düzeyindeki öğrenciler için hazırlanan kitaplarda biraz daha anlaşılır ve konuya uygun metinlere yer verilmesi gerektiğini aktarmaktadırlar. 3 kişi ise bu soruya yanıt vermemiştir.

3.1.7. Öğretmenlerin haftalık Türkçe ders saati sayısını (2 saat) yeterli bulup bulmadıklarına dair görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin haftalık Türkçe ders saati sayısını (2 saat) yeterli bulup bulmamalarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4.

Öğretmenlerin haftalık Türkçe ders saati sayısını (2 saat) yeterli bulup bulmamalarına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Şekil 4'e göre öğretmenlerin %17'si (n=5) haftalık Türkçe ders saati sayısını (2 saat) yeterli; %23'ü (n= 7) ise kısmen yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Haftalık Türkçe ders saati sayısının yetersiz olduğunu belirtenlerin oranı ise %50'dir (n= 15). 3 öğretmen bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Bosna Hersek'teki okullarda iki seçmeli yabancı dil dersi okutulmaktadır. Bunun biri İngilizce diğeri ise genellikle Almanca, Türkçe, Fransızca olabilmektedir. Kendi ülkelerinde yabancı bir dil öğrenen öğrenciler için sosyal yaşamlarında uygulama yapmak oldukça güçtür. Çünkü derste dahi "yalnızca hedef dil kullanılıyor mu?" kuşkusuz söz konusu iken öğrencilerin ders dışında ana dilleri yerine hedef dil ile iletişim kurduklarını düşünmek mümkün değildir. Bu yüzden haftada

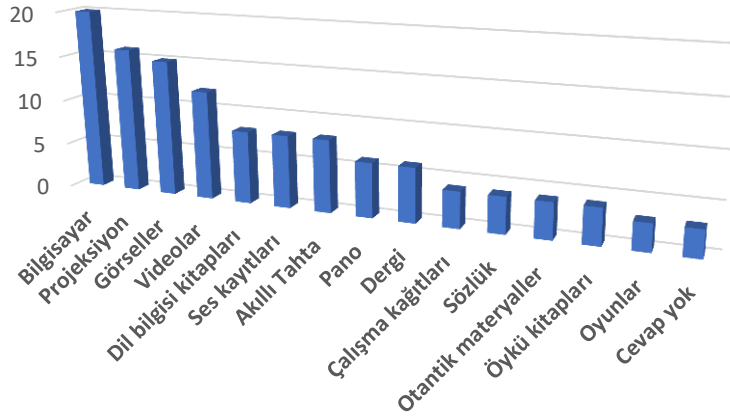
sadece 2 saat olan Türkçe ders saatlerini arttırarak konuşma ve yazma becerilerine ağırlık vermek ve uygulamalarla pekiştirmek yerinde olacaktır.

3.1.8. Öğretmenlerin ders kitabı dışında derslerde kullandıkları materyallere ait görüşlerine ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin derslerde ders kitabı dışında kullandıkları materyallere ilişkin görüşlerinin dağılımı Şekil 5’te sunulmuştur.

Şekil 5.

Öğretmenlerin derslerde ders kitabı dışında kullandıkları materyallere ilişkin görüşlerinin dağılımı

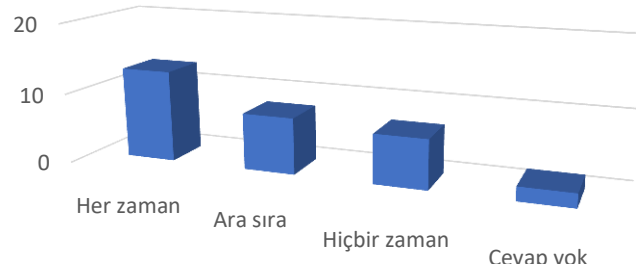
Şekil 5’e göre öğretmenlerin ders kitabı dışında derslerde en çok yararlandıkları materyal bilgisayardır (n= 20). Bilgisayardan sonra en çok kullanılan materyal, projeksiyon (n=16) ve görsellerdir (n=15). Bu materyalleri videolar izlemektedir (n=12). Dil bilgisi konularının öğretimini kolaylaştırmak için öğretmenlerden 8’i dil bilgisi kitaplarından yararlandığını belirtmiştir. İkinci alt problemde öğretmenlerin bir bölümü metinlerin düzeylere uygun olmadığını, daha fazla metne ihtiyaç duyduklarını ifade etseler de bu alt problemde çocuklar için öykü kitaplarından yararlandığını ifade eden öğretmen sayısı 4’tür. Bu veriler doğrultusunda okullarda öğrencilerin düzeyine uygun öykü türündeki kitaplara ihtiyaç olduğu düşünülebilir. Öğretmenlerden 8’i ses kayıtları ve akıllı tahtadan faydalanmaktadır. Pano ve dergilerden yararlandığını ifade edenlerin sayısı 6’dır. Dersten önce öğrencilere çalışma kâğıtları hazırlayıp derste dağıtan öğretmen sayısı 4’tür. Dil setindeki sözlük bölümleri dışında derste sözlük kullanan öğretmen sayısı 4’tür. Dil öğretmek amacıyla hazırlanmamış ancak yabancı dil öğretimine büyük fayda sağlayan materyalleri (takvim, restoran mönüsü, sinema afişi, reklam, tiyatro afişi vb.) yani otantik materyalleri kullandığını ifade eden öğretmen sayısı 4’tür. Ders sırasında oyunlardan yararlanan öğretmen sayısı ise 3’tür. 3 öğretmen bu soruya yanıt vermemiştir.

3.1.9. Öğretmenlerin Yunus Emre Enstitüsünün internet ortamında sunduğu kaynaklardan derslerde yararlanma sıklıklarının dağılımına ilişkin bulgular:

Öğretmenlerin Yunus Emre Enstitüsünün internet ortamında sunduğu kaynaklardan derslerde yararlanma sıklıklarının dağılımı Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6.

Öğretmenlerin Yunus Emre Enstitüsünün internet ortamında sunduğu kaynaklardan derslerde yararlanma sıklıklarının dağılımı

Yunus Emre Enstitüsü, Yedi İklim Zenginleştirilmiş Kitap (Z-Kitap), Resimlerle Kelime Öğreniyorum Tematik Sözlüğü gibi yardımcı materyalleri internet ortamında kullanıcılara sunmaktadır. Ayrıca yabancılarla Türkçe öğretiminde Türkiye’de bir ilk olan “Türkçe Öğretim Portalı” ile zaman ve mekân fark etmeksizin okuma, dinleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi etkinliklerine de kolaylıkla ulaşma imkânı sağlanmaktadır. Şekil 6’ya göre öğretmenlerin %44’ü (n= 13) Yunus Emre Enstitüsünün internet ortamında sunduğu kaynaklardan her zaman, %26’sı (n=8) ise ara sıra yararlandığını ifade etmektedir. Öğretmenlerin %23’ü (n= 7) ise bu kaynaklardan hiçbir zaman yararlanmadığını belirtmektedir. 2 öğretmen bu soruyu yanıtlamamıştır.

3.1.10. Proje kapsamında öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimler hakkındaki öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Tercihim Türkçe Projesi kapsamında düzenli aralıklarla öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlere ilişkin öğretmen görüşlerinin neredeyse tamamının olumlu olduğu görülmektedir. K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K20, K21, K23, K24, K27 K28 kodlu öğretmenler hizmet içi eğitimleri motivasyonlarını artırıcı bir etkinlik olarak görmektedir. K8, K19, K22 kodlu öğretmenler hizmet içi eğitimlerin içeriğini beğendiklerini ifade etmişlerdir. K25 ve K30 kodlu öğretmenler hizmet içi eğitimlerin sayısının artırılması gerektiğini savunmaktadır. Öğretmenlerin bu hususlardaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

K5- “Çok faydalı buluyorum. Benim için motivasyon kaynağı oluyor.”

K10- “Bu eğitimlerde yeni şeyler öğreniyorum. Bana çok yardımcı oluyor.”

K16- “Özellikle öğretmenliğe yeni başlayanlar için çok değerli.”

K19- “Güzel ve kaliteli sunumlar yapıyor.”

K22- “Eğitimler verimli geçiyor. Öğretmenlerin pratik yapacakları farklı aktiviteler eklenebilir.”

K25- “Bu eğitimlerin sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum.”

Öğretmenleri mesleki açıdan güdüleyen, öğretici ve bilgilendirici olan, kaliteli sunumların yer aldığı, başarılı hizmet içi eğitimlerin Yunus Emre Enstitüsü tarafından artırılması fayda sağlayacaktır. Hizmet içi aktivitelerin çoğaltılması, farklı kanton ve okullarda görev yapan öğretmenlerin birbirleriyle kaynaşması, fikir alışverişi yapması açısından da önemlidir.

3.1.11. Tercihim Türkçe Projesi kapsamında düzenlenen sosyal ve kültürel etkinlikler hakkındaki öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular:

Tercihim Türkçe Projesi kapsamında düzenlenen sosyal ve kültürel etkinlikler hakkındaki öğretmen görüşleri oldukça olumludur. K3, K4, K5, K7, K9, K10, K11, K15, K16, K17, K18, K20, K21, K23, K27, K29 kodlu öğretmenler bu etkinliklerin çocukların Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyonlarını artırdığını düşünmektedir. K1, K2, K8, K12, K13, K24, K28, K30 kodlu öğretmenler mevcut etkinlikleri beğendiklerini ve bunlara eklenebilecek diğer etkinlikler üzerine görüşlerini belirtmişlerdir. K6, K14, K25, K26 kodlu öğretmenler etkinliklerde sürekli tekrara düşülmesinden, aynı etkinlikler nedeniyle öğrencilerin sıkılmasından yakınmaktadır. 2 öğretmen ise bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Öğretmenlerin bu hususlardaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

K7- “Etkinlikler çocukların Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyonları için oldukça faydalı, mutlaka devam etmesi gerekiyor.”

K16- “Bu etkinliklerin öğrencilerde özgüven, empati gibi becerilerin gelişimine katkısı çok fazladır.”

K23- “Başka derslerde bu tür kapsamlı, büyük etkinlikler düzenlenmiyor. Çocuklar çok mutlu oluyor. Her etkinlikte gururlanıyorum.”

K1- “Etkinliklerin genelini beğeniyorum. Ayrıca Bosna Hersek içinde geziler de düzenlenirse öğrencilerin motivasyonu yükselecektir.”

K13- “Piknik düzenlenmesi pek çok açıdan öğrencilerin yararına olacaktır. Hem oyunlar oynayacaklar hem de Türkçe pratik yapabileceklerdir.”

K6- “23 Nisan Çocuk Şenliği’ni öğrencilerim çok seviyor.”

K24- “Türk Filmleri Haftası oldukça faydalı ve eğlenceli bir etkinliktir.”

K28- “Öğrencilerin Türkçe dersini seçmeye devam etmesi için kardeş okul ziyaretleri, Türkçe yarışması, futbol ve voleybol turnuvası, Türk geceleri, gezi, piknik, Türkçe sınıfı açılışları vb. etkinliklerin sayısı artmalıdır.”

K30- “Resim yarışması, Yeteneğini Göster etkinliklerini beğeniyorum.”

K14- “Sürekli aynı etkinlikler tekrarlanıyor. Öğrenciler bir süre sonra sıkılıyor. Bunun değiştirilmesinde yarar var.”

Tercihim Türkçe Projesi kapsamında öğrencilere yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin tekrara düşülmeden artırılması öğrencileri güdülemek açısından oldukça yararlıdır. Böylelikle haftada 2 saat yalnızca derslerde Türkçeye maruz kalan öğrenciler için daha fazla konuşma becerisi uygulama imkânı doğacaktır.

3.1.12. Öğrencilerin Türkçeyi tercih etmelerinin sebepleri hakkındaki öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Öğrencilerin Türkçe dersini seçmelerinin sebepleri hakkındaki öğretmen görüşleri incelendiğinde oldukça farklı yanıtlara ulaşılmıştır. K1, K2, K3, K5, K8, K10, K13, K16, K18, K21, K28, K29 kodlu öğretmenler öğrencilerin “kardeş okul projeleri” ile Türkiye’ye gidebilme imkânları bulunmasını ön plana çıkarmaktadır. K4, K7, K9, K11, K20 kodlu öğretmenler etkinliklerde düzenlenen yarışmalar ve verilen hediyelere dikkat çekmektedirler. K6, K12, K17, K25, K27 kodlu öğretmenler projenin birtakım maddi imkânlar sunmasını nedeniyle öğrenciler tarafından ilgi gördüğünü ifade ederken, K14, K15, K19, K22, K30 kodlu öğretmenler öğrencilerin Türkiye ve Türkçe sevgisine değinmiş, ayrıca dizileri anlamak için de öğrencilerin Türkçe dersini seçtiğini belirtir. 3 öğretmen bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğretmenlerin bu hususlardaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

K1- “Gezi maksatlı (kardeş okul projeleri kapsamında) Türkiye’ye gitme ihtimali olduğu için seçiyorlar.”

K16- “Yeni arkadaşlarla tanışmak için seçiyorlar.”

K7- “Etkinliklerde düzenlenen yarışmalar, verilen ödüller olduğu için seçiyorlar.”

K12- “Proje kapsamında birtakım maddi (kitap, çanta vb.) kaynaklardan yararlanabildikleri için seçiyorlar.”

K27- “Üniversiteyi Türkiye’de okumak için seçiyorlar.”

K19- “Velileri öyle yönlendirdiği için seçiyorlar.”

K22- “Türkçeyi ve Türkiye’yi sevdikleri için seçiyorlar.”

K25- “Almancadan daha kolay gördükleri için seçiyorlar.”

K30- “Dizileri anlamak için seçiyorlar.”

Öğretmenler, öğrencilerin Türkçeyi tercih etme sebeplerine ilişkin farklı görüşler ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda Yunus Emre Enstitüsü kardeş okul projelerini çoğaltmalı ve ülkemizdeki farklı bölge ve şehirlerle çeşitlendirilmelidir. Kardeş okul projeleri dışında gerçekleştirilen pek çok etkinliğin ve yarışmaların sonunda verilen ödüllerin çeşitlendirilmesi öğrencileri Türkçe öğrenme hususunda daha çok motive edecektir.

3.1.13. Tercihim Türkçe Projesinde görülen eksiklikler hakkındaki öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin bulgular:

Tercihim Türkçe Projesinde görülen eksiklikler hakkındaki öğretmen görüşleri incelendiğinde bazı öğretmenlerin (K5, K19, K24, K26, K27) projede eksik görmediklerini, bazı öğretmenlerin ise gördükleri eksiklikleri farklı açılardan dile

getirdikleri görülmüştür. K1, K2, K8, K11, K12, K13, K17, K20, K25, K28, K29 kodlu öğretmenler etkinliklerin çeşitlendirilmesi gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. K3, K6, K7, K10, K14, K21, K30 kodlu öğretmenler Yunus Emre Enstitüsünün ağırlığının okullarda daha fazla hissedilmesi ve öğretmenlerin okullarda sıkı izlenilmesi gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. K4, K15, K16, K23 kodlu öğretmenler velilerle iş birliğinin artırılması gerektiğini ifade etmiştir. K9, K18, K22 kodlu öğretmenler hizmet içi eğitimlerin sayısının artırılması gerektiğini belirtmiştir. 1 öğretmen bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğretmenlerin bu hususlardaki görüşlerinden bazıları şöyledir:

K2- “Etkinliklerin sayısı artırılmalıdır.”

K11- “Etkinlikler daha da çeşitlendirilmeli ve veliler de etkinliklere dâhil edilmelidir.”

K25- “Etkinlikler şehir şehir düzenlenmelidir.”

K28- “Öğrencilerin Türkiye’ye gönderilebilmesi hususunda daha fazla fırsat yaratılmalıdır.”

K6- “Yunus Emre Enstitüsünün ağırlığı okullarda daha fazla hissettirilmelidir.”

K21- “Öğretmenlerin çalışmaları sıkı takip edilmeli, öğretmenin eksikliği varsa müdahale edilmelidir.”

K30- “Öğretmenler arası iletişim artırılmalıdır.”

K16- “Velilerle daha sıkı iletişim kurulmalıdır.”

K23- “İlkokul düzeyindeki öğrencilerin ilgisi Türkçeye çekilmelidir.”

K9- “Öğretmenler daha fazla hizmet içi eğitime alınmalıdır.”

Tercihim Türkçe Projesi’ndeki eksikliklere ilişkin öğretmen görüşleri, Yunus Emre Enstitüsüne tavsiye niteliğindedir. Öğretmenlerin en çok dikkat çektiği nokta, okullarda Yunus Emre Enstitüsünün ağırlığını daha da artırması gerektiğidir. Öğretmenler görev yaptıkları okullarda denetim mekanizmasını daha güçlü şekilde hissetmek istediklerini ifade etmektedirler. Ayrıca öğretmenler arasındaki iletişimin de artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler ayrıca etkinliklerin çeşitlenerek öğrencilerin ilgisinin özellikle ilkokul düzeyinde daha fazla çekilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Türkiye’yi, Türk kültürünü ve Türk dilini dünya çapında tanıtmak amacıyla yurt dışında, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, üniversitelerde Türkoloji bölümleri ve Maarif Okulları gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar önemli çalışmalar yürütmektedir. Sözü edilen bu merkezler Balkan coğrafyasında kültür elçiliğinin yanı sıra Bosna-Hersek’te yaşanan iç savaşın ardından bölgede varlığını sürdüren etnik kimliklerin barış ortamında yaşamasına da katkı sağlamaktadır.

2009 yılında Yunus Emre Vakfı bünyesinde kurulan Yunus Emre Enstitüsüne bağlı açılan kültür merkezleri 46 ülkede faaliyet göstermektedir (YEE, 2021). Bu merkezler farklı eğitim kurumları ve üniversitedeki Türkoloji bölümleriyle de iş birliği içindedir.

Yunus Emre Enstitüsü Balkan coğrafyasındaki konumu dolayısıyla Bosna-Hersek'in başkenti Saraybosna'da ilk merkezini açmış ve burada Türkçe öğretimine ve kültürel etkinlikler gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu doğrultuda Bosna-Hersek Eğitim Bakanlığı ile imzalanan protokolle "Tercihim Türkçe Projesi"nin temelleri atılmıştır. Proje ile Bosna-Hersek'te artık Yunus Emre Kültür Merkezleri dışında devlet okullarında da Türkçe öğretilmeye başlanmıştır.

"Tercihim Türkçe Projesi" kapsamında Bosna-Hersek'te Türkçe öğreten öğretmenlere projeye ilişkin genel görüşleri sorulmuş, elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır. Öğretmenler;

- Projeyi faydalı bulduklarını,
- Projenin Boşnak ve Türk öğrenciler arasında bir köprü olduğunu ifade etmişlerdir.

"Tercihim Türkçe Projesi" kapsamında Bosna-Hersek'te Türkçe öğreten öğretmenlere Türkçe dil becerilerine ilişkin görüşleri sorulmuş, elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır. Öğretmenler;

- Öğretiminde en çok zorlandıkları dil becerisinin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) konuşma becerisi olduğunu,
- Öğrencilerin, Boşnakçada bulunmadığı için "ğ, ı, ü ve ö" seslerinin sesletiminde zorlandıklarını ve çoğu kez "ğ" sesini unuttuklarını,
- Öğretirken en çok zorlandıkları dil bilgisi konusunun durum ekleri ile geniş zaman kipinin olduğunu ve bu duruma Boşnakçada geniş zaman kipinin bulunmayışının sebep olduğunu, takiben, geçmiş zaman kip eki, iyelik ekleri, "imek" ek-fiili, yapım ekleri, dilek kipi, fiilde çatı ve zarf fiil ekleri zorlanılan diğer dil bilgisi konuları olduğunu ifade etmişlerdir.

"Tercihim Türkçe Projesi" kapsamında Bosna-Hersek'te Türkçe öğreten öğretmenlere derste kullanılan materyallere, ders kitaplarına ve Türkçe dersine ilişkin görüşleri sorulmuş, elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır. Öğretmenler;

- "Yedi İklim" Dil Öğretim setini kullandıklarını ve bu setten oldukça memnun olduklarını,
- "Haydi Türkçe Öğrenelim" dil setinden memnun olduklarını ancak metinlerin genelinin fazla uzun olduğu ve sadeleşmesi gerektiğini,
- Haftada 2 saat Türkçe dersini, öğrencilerin aksine, yetersiz bulduklarını,
- Ders esnasında ders kitaplarının yanı sıra, bilgisayar, projeksiyon, öykü kitapları, sözlükler ve çeşitli görseller olmak üzere pek çok farklı materyal kullandıklarını belirtmişlerdir.

"Tercihim Türkçe Projesi" kapsamında Bosna-Hersek'te Türkçe öğreten öğretmenlere Yunus Emre Enstitüsünün gerçekleştirdiği etkinliklere ilişkin görüşleri sorulmuş, elde

edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

Öğretmenler;

- Kendi mesleki gelişimlerine yönelik gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlerin faydalı olduğunu,
- Gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin motivasyonu açısından yararlı olduğu ve bu etkinliklerin sayısının artırılması gerektiği yönünde görüş ifade etmişlerdir.

“Tercihim Türkçe Projesi” kapsamında Bosna-Hersek’te Türkçe öğreten öğretmenlere öğrencilerinin Türkçeyi tercih etme sebepleri sorulmuş, elde edilen bulgular ışığında:

- Çeşitli yanıtlar alınmış, ancak bu cevaplardan en ilgi çekici olanı, Yunus Emre Enstitüsünün kardeş okul projeleri kapsamında sunmuş olduğu Türkiye’ye gidebilme imkânları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Tercihim Türkçe Projesi” kapsamında Bosna-Hersek’te Türkçe öğreten öğretmenlerden projeye dair gördükleri eksiklikleri belirtmeleri istenmiş, elde edilen bulgular ışığında:

- Velilerle olan iş birliğinin artırılması, Yunus Emre Enstitüsünün kurumsal ağırlığını okullarda daha fazla hissettirmesi ve öğretmenlere denetimin artırılması ve proje kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin çeşitlendirilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin literatür taraması yapıldığında, özellikle yurt dışında Türkçe öğretimiyle ilgili pek çok çalışma olduğu görülür. Almanya ve Fransa örneklerinin dışında, Balkan coğrafyasında da ihtiyaç analizi ve müfredat geliştirmek amacıyla yoğun şekilde çalışılmıştır.

Solak’ın (2011), çalışması ile bu çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Solak da (2011) çalışmasında, Bosna-Hersek’te açılan Türk kültür merkezleri ve üniversitelerin, Türk kültürünün Boşnaklara tanıtımında önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmektedir.

Çelik (2021), çalışmasında günümüzde Bosna-Hersek’te Türkoloji faaliyetleri yürüten kurum ve kuruluşların desteklenmesi ve “Tercihim Türkçe Projesi”nin ülke genelinde yayılması için çalışmalar gerçekleştirilmesi gerektiğini, bunun bölgede Türk kültürünü kalıcı hale getireceğini ifade etmektedir. Bu çalışmada da Çelik’in (2021) çalışması ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Öneriler

“Tercihim Türkçe Projesi” ilk olarak Bosna-Hersek’te başlamıştır. Yunus Emre Enstitüsü Bosna-Hersek dışındaki ülkelerde de eğitim bakanlıklarıyla karşılıklı protokoller imzalaması önerilir. Böylelikle Türk kültürü ve Türk dilinin dünya çapında daha geniş kitlelere ulaşması sağlanabilir.

Öğretiminde ve öğreniminde en çok zorlanılan dil becerisi konuşmadır. Bu bağlamda konuşma becerisine dair etkinlik sayısı çoğaltılmalıdır. Bu doğrultuda, öğrenciler için konuşma kulüpleri oluşturulabilir. Haftada yalnızca 2 saat olan Türkçe dersleri

arttırılarak daha fazla konuşma ve yazma uygulaması gerçekleştirilmelidir.

Dil öğretim setlerindeki metinlerden seviyeye uygun olmayanlar tespit edilerek sadeleştirilmelidir.

Türkçe dil bilgisi konularının öğrenimini ve öğretimini kolaylaştırmak amacıyla, dil bilgisi konularının anlatımına yönelik özel bir kitapçık oluşturulmalıdır.

Yurt dışında Türkçe öğretimi yalnızca dil öğretim faaliyeti olarak görülmemelidir. Türkçenin yanı sıra Türk kültürünün de dünya çapında yayılmasını sağlayan kurum ve kuruluşlar daha fazla desteklenmelidir. Özellikle son yıllarda hız kazanan Yunus Emre Enstitüsünün gerçekleştirmiş olduğu etkinlikler daha etkili şekilde hem ülkemizde hem de yurt dışında duyurulmalıdır.

Kaynakça

Çangal, Ö. ve Göktaş, B. (Aralık 2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen temel seviyedeki Bosna Hersekli öğrencilerin yazma problemleri*. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Dil-Tarih-Coğrafya, Ankara.

Çangal, Ö. ve Yılmaz, C. (Mayıs 2018). *Seçmeli dil olarak Türkçe öğrenen Bosna Hersekli çocuklar için hazırlanan ' Haydi Türkçe Öğrenelim ' dil öğretim setine yönelik bir değerlendirme*. I. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Çelik, M. E. (2021). Bosna-Hersek'te Türkçe Öğretiminin Güncel Durumu. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16. 108–28.

Geçer, G. O. (2009). *Bosna-Hersek'te bir Osmanlı aydını: Salih Safvet Basiç*. Tuzla Kantonu Arşivi.

Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

Solak, E. (2011). Bosna- Hersek'te Türkçe ve Türk dili eğitimi ile ilgili çalışmalar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi*. 2 (2). 165-174.

YEE (2021). Yunus emre enstitüsü kültür merkezleri. Web: <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden 20 Şubat 2021 tarihinde alınmıştır.

YEE (2021). Yunus emre enstitüsü 2016 faaliyet raporu. Web: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2016_faaliyet_raporu_05.02.2018-db.pdf adresinden 12 Ocak 2021 tarihinde alınmıştır.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı:

1. yazar katkı oranı: %70

2. yazar katkı oranı: %30

Çıkar Çatışması Beyanı:

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı:

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı:

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu, Tarih: 21.07.2020, Sayı: 2020-444.

Extended Abstract

With the 21st century, the need to learn a new language other than their mother tongue has arisen for people living in different societies and geographies for many reasons such as education, art, commerce, tourism, science, war and migration. Due to globalization and some sociological reasons, Turkey's importance in the world has increased and the country has started to receive more immigration. Therefore, teaching Turkish to foreigners has also gained importance.

Teaching Turkish to foreigners started with *Divan-ı Lügati't Türk* written by Kaşgarlı Mahmut. Today, activities for teaching Turkish to foreigners are actively carried out through language teaching centers of universities and private institutions, Yunus Emre Institutes and Turcology departments of universities abroad.

There is intense interest in Turkish abroad, especially in the Balkan region. In this geography, Bosnia-Herzegovina stands out in studies aimed at learning and teaching Turkish. Serbia to the east; Croatia in the west, north and south; Bosnia-Herzegovina, with Montenegro in the southeast, consists of 10 cantons (states) and its capital is Sarajevo.

With the arrival of the Ottoman Empire in the region, Bosnians were officially introduced to Turkish and Ottoman educational institutions. The most well-known of these educational institutions are the madrasahs of Gazi Hüsrev Bey in Sarajevo, Behram Bey in Tuzla and Elçi İbrahim Bey in Travnik (Çelik, 2021, s. 110).

Turkish has been widely spoken in Bosnia-Herzegovina since the 19th century. With the rule of the Austro-Hungarian Empire in 1878, students were held responsible for Turkish lessons in schools. However, printing Turkish newspapers and teaching Turkish lessons could not prevent the use of Turkish from gradually shrinking in Bosnia-Herzegovina during the Austro-Hungarian Empire. The main reason for this situation is the use of Ottoman Turkish, Latin and Cyrillic letters, that is, three different alphabets, in Bosnian writing (Geçer, 2009, s. 12).

Today, institutions and organizations affiliated with the Republic of Turkey such as TİKA, Yunus Emre Institute, Maarif Institute continue their activities both in the Balkan geography and in Bosnia-Herzegovina.

Yunus Emre Foundation is a public foundation established in 2007 by Law No. 5653 with the aim of introducing Turkish cultural heritage, Turkish language and art to the world. Yunus Emre Institute, on the other hand, continues its work on teaching Turkish to foreigners in centers opened abroad in order to realize the purposes of the law, under the foundation, and also carries out cultural and artistic activities. Yunus Emre Institute, headquartered in Turkey, started its activities in 2009 and today has 58 cultural centers all around the World namely; USA, Afghanistan, Germany, Albania, Austria, Australia, Azerbaijan, Belgium, Bahrain, Bosnia-Herzegovina, Algeria, Morocco, France, South

Africa, South Korea, Georgia, Netherlands, Croatia, England, Iran, Italy, Spain, Japan, Montenegro, Qatar, Kazakhstan, TRNC, Kosovo, Lebanon, Hungary, Macedonia, Malaysia, Mexico, Moldova, Egypt, Pakistan, Poland, Romania, Russian Federation, Senegal, Sudan, Serbia, Somalia, Serbia, Ukraine, Tunisia, Jordan, Syria There are cultural centers in many cities in the country (YEE, 2021).

Bosnia-Herzegovina is one of the countries with interest in Turkish language and Turkish culture within the borders of the Balkan geography. The influence of Turkish culture, which started and strengthened with the dominance of the Ottoman Empire in the region, continues today with the activities carried out by Yunus Emre Institute, TIKA and Turcology departments of various universities.

Bosnia-Herzegovina's connection with Turkish is very old and deep. As a result of a cultural exchange that has been going on for centuries, there are many works of both spiritual and material nature. Perhaps the most important of these is language. Although Turkish is not the official language in Bosnia-Herzegovina, there is an undeniable amount of common vocabulary between Turkish and Bosnian. However, most of the people living in the region cannot speak Turkish. Thanks to Yunus Emre Institute, Turkish has now become taught from an early age both in courses and in public schools (Tursum, 2019, s. 1).

The aim of the institute is to introduce Turkish language and culture to the other nations through activities and collaborations to be carried out in many countries of the world under the main headings of culture, art and teaching Turkish to foreigners, has launched the "My Choice is Turkish Project" in cooperation with the Ministry of Education of Bosnia and Herzegovina which puts it into practice. In 2006, a protocol was signed between Yunus Emre Institute and the Ministry of Education of Bosnia and Herzegovina, and thus, the Project titled "My Choice is Turkish" was launched. Turkish began to be taught as an elective foreign language not only in the opened Turkish cultural centers but also in public schools (www.yee.org.tr).

In this study, "My Choice is Turkish", which was launched by Yunus Emre Institute in Bosnia-Herzegovina to make Turkish more spoken and to introduce it to younger children in schools.